

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра цивільного процесу

*До 150-ї річниці з дня відкриття першої
судової палати у м. Одеса*

Новели цивільного процесуального законодавства: ПРЕДСТАВНИЦТВО

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

м. Одеса, 16 травня 2019 року

Одеса
Фенікс
2019

УДК 347.9

Н 72

Укладачі:

Голубєва Н. Ю. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Островська Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Коробенко О. О. – асистент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сатановська О. В. – старший лаборант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Новели цивільного процесуального законодавства:
Н 72 представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. ; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2019. – 200 с.

Укр. та франц. мовами

ISBN 978-966-928-404-4

УДК 347.9

*Матеріали видано за авторською редакцією.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу
несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти
та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-966-928-404-4

© Національний університет «Одеська
юридична академія», 2019

Afin de représenter les intérêts des clients devant les tribunaux, l'avocat ne devrait pas disposer de pouvoirs spéciaux, tels que le mandat qu'il doit posséder pour participer dans la procédure civile en Ukraine. L'avocat est indépendant dans le choix de l'affaire – il a le droit à son gré de refuser de mener une affaire particulière. Toutefois, il n'a pas de droit de le faire s'il est désigné par un avocat principal de l'Association du barreau pour s'occuper de l'affaire en raison d'un besoin officiel.

Selon les exigences de la législation l'avocat en France ainsi qu'en Ukraine se représente comme dépositaire du secret professionnel. La loi dispose que si un avocat fournit l'aide juridique à une personne, il ne peut plus agir en égard d'une autre personne qui a des revendications ou des réclamations à la première personne.

Par conséquent, on peut en conclure qu'en Ukraine et en France l'avocat qui participe à une affaire civile dans le statut de représentant est doté d'un large éventail de droits et d'obligations procéduraux liés à la défense des intérêts de la personne qu'il représente au cours de la procédure civile.

Littérature utilisée:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI //Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.
3. Loi n° 71-1130 du 31 décembre 1971 portant réforme de certaines professions judiciaires et juridiques.

Журило Сергій Сергійович

*кандидат юридичних наук, начальник юридичного департаменту
Одеської міської ради*

ОРГАН ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ ЯК ЗАКОННИЙ ПРЕДСТАВНИК ДИТИНИ У СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ

Конституція України визначає, що Україна є правовою державою, в якій права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість її діяльності. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. В Україні визна-

ється і діє принцип верховенства права, реалізація якого є неможливою без ефективного судового захисту прав, свобод та інтересів особи [1].

На недосконалість судового захисту в Україні неодноразово вказував у своїх рішеннях щодо України Європейський суд з прав людини, зазначаючи на такі проблеми української судової системи, як недостатня правова визначеність, недотримання розумних строків розгляду справ, обмеження права доступу до суду, недостатнє дотримання принципів незалежності і безсторонності суду тощо.

Для ефективної реалізації права на справедливий суд в Україні необхідні як інституційні зміни, так і зміни процесуального законодавства. Прийняття 03.10.2017 року Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [4] стало серйозним кроком до подолання процесуальних проблем, які перешкоджають ефективному судовому захисту в Україні та кроком до нормативного врегулювання процесуальних механізмів, які мають забезпечити ефективний, справедливий, неупереджений та своєчасний захист прав і свобод особи в суді.

Вказаним законом викладено нову редакцію Цивільного процесуального кодексу, яка містить нові норми щодо здійснення представництва в суді, як виду правничої допомоги виключно адвокатом (крім установлених законом випадків).

Щодо законного представництва, то нова редакція – стаття 59 (раніше було закріплено у статті 39) містить лише 3 пункти. Виключені пункти щодо захисту прав, свобод та інтересів особи, яка визнана безвісно відсутньою для опіки над її майном; пункти захисту прав, свобод та інтересів спадкоємців особи, яка померла або оголошена померлою, якщо спадщина ще ніким не прийнята щодо охорони спадкового майна.

Залишено захист прав, свобод та інтересів малолітніх, неповнолітніх осіб, недієздатних фізичних осіб, а також осіб, цивільна дієздатність яких обмежена у суді, відповідно їхніми батькам, уси-

новлювачами, опікунами, піклувальниками чи іншими особами, визначеними законом.

Розглянемо окремі норми законного представництва дітей у суді опікунами та піклувальниками.

Сімейне право України розрізняє дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Зокрема, дітьми-сиротами є діти, у яких померли чи загинули батьки; а діти, позбавлені батьківського піклування – це діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або неієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів, та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також діти, розлучені із сім'єю, підкинуті діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, безпритульні діти.

В Україні діє система правових норм та органів, покликаних забезпечити влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також надання їм соціального та правового захисту. Держава прийняла на себе основну турботу по підтримці таких дітей шляхом законодавчого закріплення форм їх влаштування, створення механізму передачі дитини на виховання та утримання, наділення певних публічних органів (насамперед, опіки та піклування) правами і обов'язками, а також фінансування заходів по виявленню дітей, які залишилися без піклування батьків, та передачу їх на виховання іншим особам.

Сімейний кодекс України передбачає такі форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як: усиновлення, опіка та піклування, патронат, прийомна сім'я та дитячий будинок сімейного типу.

Згідно до ст. 245 СК України опіка встановлюється над дитиною, яка не досягла чотирнадцяти років, а піклування – над дитиною у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [2].

Цивільні права та обов'язки опікуна, піклувальника встановлюються ст. ст. 67, 69 ЦК України [3].

Стаття 65 ЦК України зазначає, що до встановлення опіки або піклування і призначення опікуна чи піклувальника опіку або піклування над фізичною особою здійснює відповідний орган опіки та піклування.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [5] органами опіки та піклування є державні адміністрації районів, районів міст Києва і Севастополя, виконавчі органи міських чи районних у містах, сільських, селищних рад, представниками яких є відповідні сільські, селищні, міські голови, голови місцевих держадміністрацій.

Безпосереднє ведення справ та координація діяльності стосовно дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, покладаються на служби у справах дітей.

Для здійснення функцій щодо опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, у складі служби у справах дітей чи окремо створюється відповідний підрозділ, діяльність якого визначається, зокрема, Законом.

Не розуміючи таких тонкощів, сторони у справі іноді вказують в якості законних представників опікунську раду, яку очолювати можуть інші, крім голови виконкому, посадові особи та яка виконує паралельні завдання у захисті прав і свобод дітей, недієздатних осіб.

Так суддя Брусилівського районного суду Житомирської області по справі № 275/107/19, розглянувши позовну заяву Брусилівської селищної ради Житомирської області, як органу опіки та піклування, до Підгайної В. про позбавлення батьківських прав, встановив, що позовна заява не відповідає вимогам ч.2 ст. 175 ЦПК України, оскільки заяву підписано секретарем Брусилівської се-

лищної ради, а до позовної заяви не додано доказів того, що особа, що підписала позовну заяву має такі повноваження.

Відповідно до ст. 42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» селищну раду представляє селищний голова.

На підставі викладеного та керуючись ст. ст. 175, 185 ЦПК України, суддя 06.02.2019 року ухвалив – позовну заяву Брусилівської селищної ради Житомирської області, як органу опіки та піклування, до Підгайної В. про позбавлення матері батьківських прав – залишити без руху [7].

Також, по аналогії, в окремих справах із змісту заяв про усиновлення вбачається, що заявники зазначали заінтересованою особою опікунську раду.

Правильною є практика тих судів, які вирішують питання про участь у справі як законного представника чи заінтересованої особи саме органів опіки та піклування. Проте, це питання іноді вирішується без дотримання вимог ЦПК України та належного процесуального оформлення, а заміна неналежної заінтересованої особи чи законного представника відбувається шляхом виклику в судові засідання органу опіки та піклування або лише вказівкою у вступній частині рішення замість опікунської ради органу опіки та піклування. Отже, опікунська рада не належить до органів, які правомочні вирішувати питання щодо надання висновку про доцільність усиновлення [6] чи бути законними представниками.

Список використаної літератури:

1. Конституція України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Сімейний кодекс. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
3. Цивільний кодекс. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.

5. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#n127>.
6. Гуменюк І.В. Судова практика у справах про усиновлення (витяг з аналізу судової практики): Верховний Суд України / І.В. Гуменюк, Н.В. Мархай. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soc-in.com/zakonodavstvo/sudova-praktika/rozjasnennja-sudiv/4889-sudova-praktika-u-spravah-pro-usinovlennja.html>.
7. Ухвала Брусилівського районного суду Житомирської області по справі № 275/107/19 від 06.02.2019 року.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79696875>.

Захарова Олена Семенівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри правосуддя юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРЕДСТАВНИЦТВО У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ЕТАПИ РЕФОРМУВАННЯ

В теорії цивільного процесуального права питання про представництво завжди було дискусійним. Серед науковців немає єдності щодо визначення процесуального представництва, розуміння його змісту, суб'єктного складу, обсягу повноважень представника тощо. З набуттям чинності змін до ЦПК України 03.10.2017 р. [1] інтерес до цих питань ще більше зростає, адже є потреба проаналізувати чи змінилося нормативне регулювання цього правового інституту, як і наскільки ефективно він буде сприяти виконанню завдань цивільного судочинства.

Якщо звернутися до наукових джерел початку 90-х років то можна помітити, що більшість науковців – процесуалістів вважали представників особами, що беруть участь у розгляді справи [2, с. 86; 3, с. 110] і обґрунтовувалися такі підходи тим, що процесуальним представникам властива наявність юридичної заінтересованості в результатах розгляду справи. Згодом І.А. Павлуник зазначав, що найбільш яскраво, характер такої заінтересованості проявляється при здійсненні батьками законного представництва